

ข้อมูลที่น่าสนใจ (Assessment) ด้านเทคโนโลยีสื่อสารและดิจิทัล

ผลการวิเคราะห์กระบวนการและโอกาสในการพัฒนารูปแบบการทำงานเพื่อรองรับระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

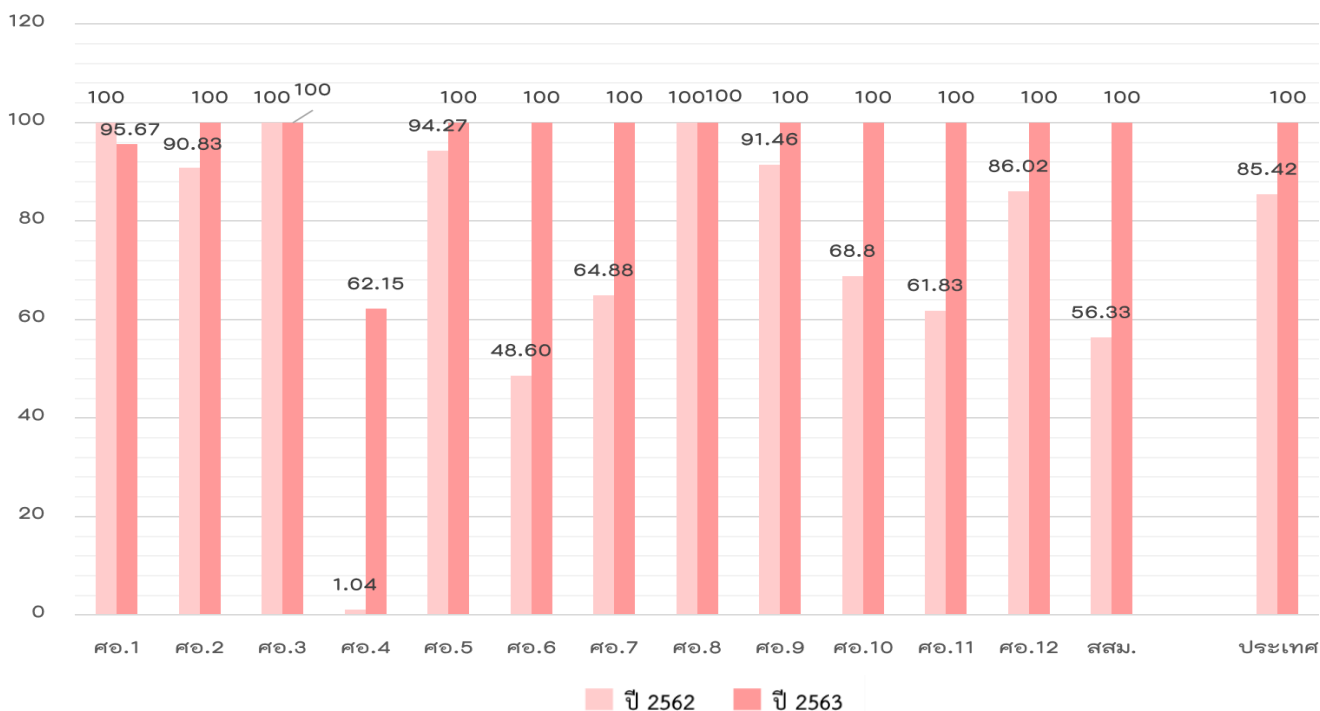
โครงการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2560 โดยกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ สำรวจข้อมูลเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน เพื่อเป็นฐานข้อมูลอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับสภาวะสุขภาพของประชากร คาดการณ์แนวโน้มปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเพื่อประกอบการจัดทำแผนงาน/โครงการ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยทำงานในระดับเขตสุขภาพและระดับประเทศ รวมทั้งเผยแพร่ให้นักวิชาการผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ องค์ประกอบสำคัญของการดำเนินงานเฝ้าระวัง คือ การจัดทำฐานข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ

จากการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน ปีพ.ศ. 2560 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ¹ พบว่าอัตราการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารของประชากรไทยอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการใช้มากที่สุด คือ โทรศัพท์มือถือ (ร้อยละ 79.3) รองลงมาคืออินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 39.3) และคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 34.9) และกลุ่มประชากรวัยทำงานอายุ 15 - 34 ปีมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจความแพร่หลายของการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศอาเซียน ปีพ.ศ. 2558 จัดทำโดย Internet World Stat² ที่รายงานว่า ประชากรไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นอันดับ 3 ของอาเซียน (ร้อยละ 55.9) ดังนั้นสำนักทันตสาธารณสุข ในฐานะผู้รับผิดชอบการดำเนินงานเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มวัยทำงาน จึงได้พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการสำรวจข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ โดยมีรูปแบบของการสำรวจข้อมูลตั้งแต่ปีงบประมาณ 2560 - 2563 ดังนี้

ปีงบประมาณ	เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล	ข้อดี/ข้อเสีย
2560	แบบสอบถามผ่านระบบ JHCIS	<ul style="list-style-type: none"> - สำรวจข้อมูลได้เฉพาะพื้นที่ที่มีการใช้โปรแกรม JHCIS - ข้อมูลนำเข้ามีเฉพาะผู้มารับบริการในสถานพยาบาล - สำรวจข้อมูลเฉพาะ 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย ขอนแก่น อุบลราชธานี ชลบุรี
2561	แบบสอบถามผ่าน google form	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนที่ทำแบบประเมินพฤติกรรมไม่ได้รับความรู้กลับคืนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม - สำรวจข้อมูลจาก 13 ศูนย์เขตสุขภาพ ศูนย์ละ 1 จังหวัด
2562 - 2563	แบบสอบถามผ่าน application H4U	<ul style="list-style-type: none"> - ตอบสนองมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางาน - สามารถให้ความรู้แก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ผ่าน infographic - เก็บข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก ครอบคลุมทุกจังหวัดของประเทศไทย

ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงานที่นำเข้า application H4U ปีงบประมาณ 2562 และ 2563 เป็นดังนี้

พื้นที่	เป้าหมาย (คน)	ข้อมูลนำเข้าปี 2562		ข้อมูลนำเข้าปี 2563	
		จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
ศูนย์อนามัยที่ 1	4,800	4,876	100	4,592	95.67
ศูนย์อนามัยที่ 2	3,000	2,725	90.83	9,489	100
ศูนย์อนามัยที่ 3	3,000	8,161	100	5,785	100
ศูนย์อนามัยที่ 4	4,800	50	1.04	2,983	62.15
ศูนย์อนามัยที่ 5	4,800	4,525	94.27	5,618	100
ศูนย์อนามัยที่ 6	4,800	2,333	48.60	5,449	100
ศูนย์อนามัยที่ 7	2,400	1,557	64.88	3,853	100
ศูนย์อนามัยที่ 8	4,200	4,429	100	8,987	100
ศูนย์อนามัยที่ 9	2,400	2,195	91.46	2,635	100
ศูนย์อนามัยที่ 10	3,000	2,064	68.80	3,019	100
ศูนย์อนามัยที่ 11	4,200	2,597	61.63	18,697	100
ศูนย์อนามัยที่ 12	4,200	3,613	86.02	4,565	100
ศูนย์สุขภาพเขตเมือง	600	338	56.33	614	100
รวม	46,200	39,463	85.42	76,286	100

รูปที่ 1 เปรียบเทียบร้อยละของการนำเข้าข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพวัยทำงาน ปี 2562 และ 2563 รายเขตสุขภาพ

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เห็นได้ชัดเจนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2563 เป็นต้นมา การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับสำรวจข้อมูลเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ ความรอบรู้ และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพวัยทำงานเป็นกระบวนการที่ตอบสนองต่อมาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social distancing) เพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อจากการสัมผัสกันระหว่างผู้สำรวจข้อมูล และผู้ตอบแบบสำรวจ ซึ่ง application H4U เป็นเครื่องมือดิจิทัลที่มีความเหมาะสม เนื่องจากสามารถเก็บข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก ในระยะเวลาอันสั้น ใช้งานง่าย อีกทั้งประชาชนวัยทำงานจะได้รับความรู้ในการปรับเปลี่ยนตนเองสู่การมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ผ่าน infographic ที่แสดงใน application ภายหลังจากการตอบแบบสำรวจ โดยในปี 2564 วางแผนการพัฒนา application H4U ต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา ดังนี้

1. พัฒนาระบบการเก็บข้อมูลให้รัดกุม เพื่อลดความผิดพลาดในการบันทึกข้อมูล
2. พัฒนาความเชื่อมโยงกับข้อมูลสุขภาพระดับบุคคล
3. พัฒนาการใช้เครื่องมือให้ครอบคลุมการสำรวจข้อมูลกลุ่มวัยทำงานในหน่วยงาน องค์กร และสถานประกอบการ

แผนในการรองรับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานเพื่อรองรับระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยังคงพบผู้ติดเชื้ออยู่ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น บุคลากรสาธารณสุขต้องลดกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาด เช่น การจัดประชุมขนาดใหญ่ การลงพื้นที่เพื่อนิเทศ ติดตามจากการจำกัดด้วยมาตรการ หยุดเชื้อ เพื่อชาติ และการรักษาระยะห่างทางสังคม (social distancing) และต้องใช้เวลาดำเนินงานป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อก่อนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพด้านอื่น ดังนั้น งานส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพวัยทำงานจึงต้องมีการปรับกลยุทธ์การดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเน้นการสร้างความรู้ให้กับประชาชน เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพสู่การมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ภายใต้ฐานวิถีชีวิตใหม่ (new normal) ซึ่งรวมถึงรูปแบบการสร้างเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก เนื่องจากหัตถการทางทันตกรรมที่มีการฟุ้งกระจายของละอองฝอย (aerosol) เช่น อุดฟัน ขูดหินน้ำลาย หรือผ่าฟันคุด ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเข้ารับบริการทางทันตกรรม การสร้างความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากแก่ประชาชนผ่านสื่อสารสนเทศดิจิทัล ได้แก่ คลิปวิดีโอ infographic e-book ผ่านช่องทางสื่อสารต่างๆ ได้แก่ Facebook, webpage ฯลฯ จึงเป็นสิ่งจำเป็นภายใต้สถานการณ์นี้ เพื่อให้ประชากรกลุ่มวัยทำงานสามารถดูแลตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพ HR ในสถานประกอบการผ่านหลักสูตรออนไลน์ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปากบุคลากรในหน่วยงานผ่านหลักสูตรออนไลน์ นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมให้ประชากรกลุ่มวัยทำงานมีสุขภาพช่องปากที่ดี จึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปาก ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเน้นการใช้เทคโนโลยี หรือเครื่องมือดิจิทัล เพื่อให้เหมาะสมกับรูปแบบการใช้ชีวิตของกลุ่มวัยทำงาน เช่น ระบบบริการทันตกรรมทางไกล (tele-dentistry)

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน ปีพ.ศ. 2560.

2. การสำรวจความแพร่หลายของการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศอาเซียน [Internet]. 2019 [cited 15 Jan, 2021]. Available from: <https://www.icde.org/knowledge-hub/internet-world-stats-last-estimations-on-internet-users#:~:text=Internet%20World%20Stats%20latest%20estimations%20indicate%203%2C345%2C832%2C772%20verified%20Internet%20users,have%20access%20to%20the%20Internet>